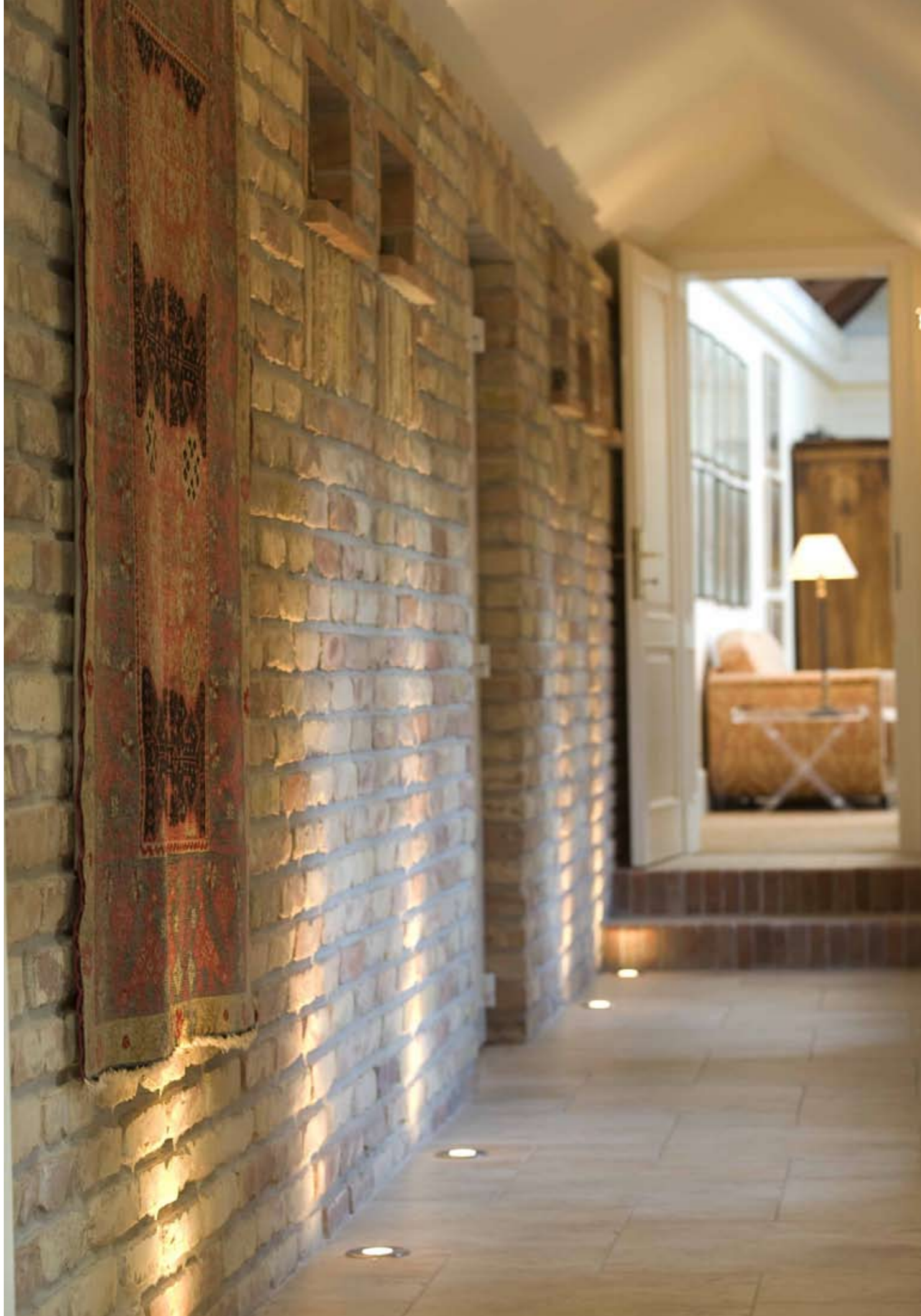

EGY OTTHON KLASSZIKUS TÉTELEKBEN

Őszi szonáta

Van valami az emberben, ami szembeúszik a természettel és az idő múlásával. A bizonyosságra való törekvés, gyökereink fáradhatatlan kutatása, amellyel megkapaszkodhatunk az elillanó világban. A pirosuló vadszőlővel befutott Duna-parti házban elveszettnek hitt családi örökség darabjai lelték meg méltó helyüket egy polgári otthonban

A máramarosi hegyek lábánál, a gyorsfolyású Zazar folyó partján elterülő, kiváló természeti adottságokkal rendelkező bányaváros, Nagybánya, a XIX. század végén az álmos, vidéki városkák csendes életét élte, mígnem 1896-ban néhány fiatalember lerakta a nagybányai művésztelep és szabadiskola alapjait, megteremtve ezzel a magyar természetelvű festészetet. A stílusremtő Ferenczy Károly mellett olyan képviselői voltak e generációnak, mint Thorma János, Réti István, Iványi Grünwald Béla. Őket követték a „neósok”, Czóbel Béla, Boromisza Tibor, Perlrott Csaba Vilmos, majd a fiatalabb piktorok, Apáti Abkarovics Béla, Jándi Dávid vagy Ziffer Sándor. Az I. világháborút követő politikai és történelmi események hatására az iskola hallgatói közül sokan kénytelenek voltak elhagyni pátériájukat és az ekkor alapított szentendrei művésztelephez csatlakozva, a Duna-kanyarban telepedtek le.

Sok évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy e művészek egyikének kényszerűségből külföldre szakadt unokája Magyarországra utazhasson, felfedezze nagyapja élményekben gazdag világát és festményein keresztül bepillantson életének hétköznapijaiba, s annak részesévé váljon. Az unoka alkalmi látogatása hosszabb lett a tervezettnél, Magyarországon telepedett le és alapított családot. Feleségének köszönhetően az egykori festőlak hagyományokra épülő, de modern családi otthonná alakult át.

Az eredeti épület egy tornyos kis ház volt csupán, létrával megközelíthető, a tájra páratlan kilátással nyíló terasszal. A sok viszontagságot megélt épület

egykori berendezése a segítőkész rokonság jóvoltából megviselt állapotban, de szinte teljes egészében megmaradt. A bútorok között egy félig elszene-
 sedett szekrény mindenki elől évtizedekig gondosan rejtette a festőművész
 nagypapa addig ismeretlen grafikáinak és pasztelljeinek sokaságát, megle-
 petésekkel teli életművét.

E váratlan szellemi örökség köré épült az időközben kibővült és átalakult
 otthon. A ma három épület együtteséből álló ház minden részlete egyenrangú
 térként szervül a család életébe. A régi lakóház a família személyesebb
 és intimebb szférájaként szolgál – alsó szintjén alakították ki a konyhát,
 a gyerekszobákat, a nappalit és könyvtárszobát, emeletén pedig a szülők
 privát tereit –, a vele szemközti új, földszintes szárnyba az uszoda került,
 míg e kettő közé, az U alakú együttes közepére került a mindkét irányból
 szűkebb „galéria folyosókon” át megközelíthető tágas szalon.

A tervezést és az átalakítást végző Radnóczy Eszter belsőépítésznek nem-
 csak a lakóterek megtervezését és egy klasszikus hangulatú, a legnemesebb
 polgári értékrendet tükröző otthon kialakítását kellett megoldania, hanem
 igazi kihívásként, a művészileg jelentős gyűjtemény megfelelő elhelyezését
 is. Mindvégig olyan egységes tér megteremtésére törekedett, amelyben együtt
 él jelen és múlt, ahol egyaránt a család mindennapjainak részét képezik
 a nagybányai tájban fáradtságos munkát végző emberek, a színes, kubista
 lombok és női alakokat ábrázoló tusraszok.

A XVII-XIX. századi családi bútorokat leporolta és felújította, egyszerű kárpittal hangsúlyozva a nemes fák alapanyagát és színét és ezekből válogatta ki a vendégváró közösségi terek berendezését. A gyerekszobákba szintén régi, ám könnyedebb hangvételű fenyőbútorok kerültek. A kislány szobájában, megtisztítva és felújítva áll többek között az a szekrény, amely a nagypapa művészi hagyatékát őrizte, és amelynek további eszmei értéke, hogy mindkét ajtaját a férj édesanyja és egyben a gyerekek nagymamája festette tele apró virágokkal. A tervező a már meglévő darabokra figyelve tervezte meg a könyvtárszobát, benne a klasszikus polgárbútorok mellett, pontos méret szerint készült hófehér fali könyvespolcok sorakoznak. A minden modern technikát gondosan rejtő konyha jellegzetesen angol stílusú bútorzata a szénfekete tűzhely köré épült, de a főszerep kétségtelenül a gyönyörű felületű, szépen kidolgozott régi fenyőasztalnak jut.

A ház fehérre festett falain mindenütt rajzok, krokik, akvarellek és olajfestmények láthatók, elsősorban a nagybányai telep művészeitől. Képek, amelyek arról szólnak, hogy úsztatnak lovat a Latorcában, hogy húzzák a kutat, milyenek a piacoló kofák, a kocsmázó, ácsorogó férfiak vagy a korszolyázó lányok. Az egykori kis házat a szalonnal összekötő galériában ruszin, zsidó, szerb tekintetek kísérik bennünket, míg innen a másik irányba, az uszoda felé vezető keskeny folyosó téglafalát egy régi szőnyeg díszíti. Az erdélyi motívumokkal, selyemszálból és gyapjúból szőtt kárpit

családi darab, szintén édesanyjának a munkája. „Önkéntlenül is végigsí-mítom mindannyiszor, ahányszor csak elmegyek mellette” – mondja a ház asszonya, s ösztönös mozdulata a kárpit szépségének éppen úgy szólhat, mint az általa csak fényképekről ismert családtagnak.

A ház tulajdonosa élvezi, ám látványként kevésbé kedveli a modern technikát. A XXI. század vívmányait minden helyiségben szekrények, fül-kék és rafinált megoldások rejtik, a konyhai kisgépeket éppen úgy mint a projektort és a vetítővásznat. Az utca felől szigorúan zárt, tágas szalonban látható viszont egy szép hangú és formájú fekete Bösendorfer zongora, amely időnként – mintegy a régi polgári szalonok mintájára – kisebb házikoncerteken is megszólal. A falon itt is a nagypapa munkái láthatók, a főfalra vörös krétával készült mozgástanulmányai és pasztelljei kerültek. A biedermeier kanapéval és semleges formájú modern darabokkal berendezett, tágas tér hatalmas üvegfelületekkel néz a kertre, rálátni a hatalmasra nőtt fenyő-fákra és a százéves eperfára, amelynek gyümölcsétől nyáron a környék madarai szó szerint mámorosan, megrészegülve röpködnek, de most az őszi színeibe öltözött.

Az ember ösztönösen szembeúszik a természettel és az idő múlásával – írtam a bevezető sorokban, és ezt az állításomat ennek a múltját őrző és annak hitéből, tudásából és értékeiből táplálkozó családnak a történetébe bepillantva, még inkább igaznak érzem.